

Nr. 15

10. decbr. 1962

Tørveproduktionen
i 1962

Hedeselskabets
sølvbæger-
uddeling i 1962

Frø og
frøbehandling

83. Årg.

Op!ag: 18.600

HED ESELSKABETS TIDSSKRIFT

DAVID BROWN

overalt!

Ring eller skriv efter
alle oplysninger, og vi
tilsender Dem gerne
vore brochurer.

SALGSINSPEKTØRER:

Sv. Christoffersen,
tlf. Aalborg 3 51 23.

C. P. Simonsen,
tlf. Tørring 257.

Jørn Olsen,
tlf. Fabjerg 99 v/ Lemvig.

K. M. Nielsen,
tlf. Enghave 60 v/ Præstø.

Holger Jensen,
Glostrup, tlf. 96 55 50.

F. Filipsen,
Hovedvejen, Ullerslev,
tlf. (09-35) Ullerslev 377.

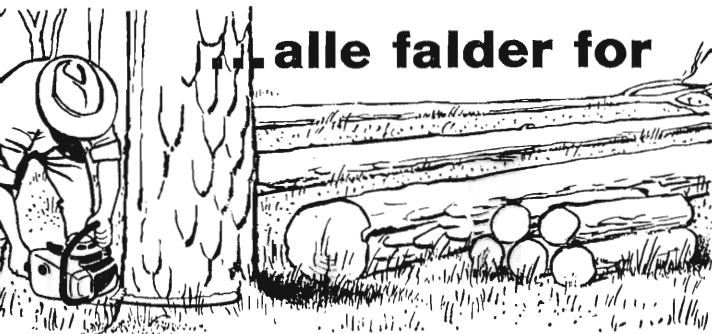
David Brown 950 i arbejde på planteskolen.

David Brown 950 har også på området hedeopdyrkning og plantagearbejde vist sig særdeles velegnet.

Ingen anden traktor i denne prisklasse har så meget standardudstyr, som David Brown 950, og dette i forbindelse med den fine kørselsøkonomi og arbejdsevne er uden tvivl årsag til den meget store efterspørgsel på David Brown 950.

A/S LANTRACO

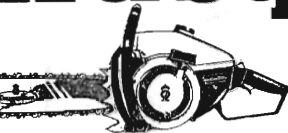
BYMARK 2-4 - ROSKILDE: ROSA 5450

...alle falder for

en lydsvage og effektive

Husqvarna motorsav

HUSQVARNA

afdel. for motorsave

Boulevard 9-11 Kbh. V.
35 55 06

1. C. Jægersgaardsgade 56
Tlf. 2 20 04

- Effektkontrolleret ved prøve kørsel.
- Helautomatisk oliepumpe for effektiv smøring.
- Specialkonstrueret lyddæmper.
- Arbejdsvægt 11,4 kg.
- Kompakt indbygget 5 HK motor.
- Demonstration uden forbindende.
- 17" og 21" sværd m. el. uden vendehjul.

Nivaagaard Teglværk

Nivaa - telefon nr. 9

Drænrør - Mursten - Teglbokke - Tentordæk

AKTIESELSKABET

SILKEBORG BANK

GRUNDLAGT 1882

Aktiekapital og reserver kr. 5.700.000

Telefon 1122 (5 linier)

1 indenbys - 12 udenbys afdelinger

Omhyggeligt behandlede **skovplanter**

1 værdifulde provenienser

Danplanex Planteskoler A/S

Rødekro - telf. (0 46) 62933*

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

Δ MÆRKEDE RØR

impregnerede
og uimpregnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

HAMMERUM
HERREDS

Spare- og Laanekasse

Tlf. Herning 3733 (fl. lin.)

Kontortid:

Man./Torsdag 10-12,30 og 14-17

Fredag tillige 18,30-19,30

Lørdag 10-12,30

Holstebro

betonvarefabrik

v. Anton Madsen

Holstebro . Tlf. 3

Alt i Betonvarer
indenfor
Dansk Ingeniørforenings
Normer

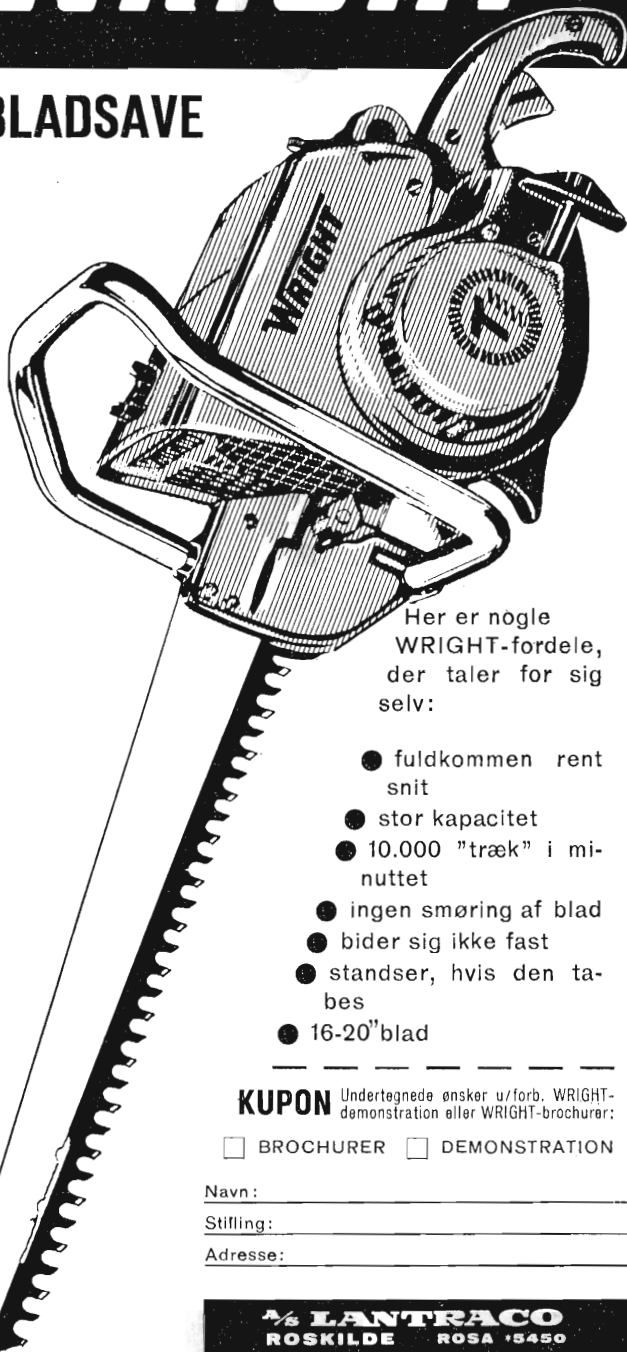
FORLANG
"ODIN"
ØL
FINESTE KVALITETER

NATURLIGVIS
skal det være ...

WRIGHT

BLADSAVE

Her er nogle
WRIGHT-fordele,
der taler for sig
selv:

- fuldkommen rent
 snit
- stor kapacitet
- 10.000 "træk" i mi-
 nuttet
- ingen smøring af blad
- bider sig ikke fast
- standser, hvis den ta-
 bes
- 16-20"blad

KUPON Undertegnede ønsker u/forb. WRIGHT-
demonstration eller WRIGHT-brochurer:

BROCHURER DEMONSTRATION

Navn: _____

Stilling: _____

Adresse: _____

1/2 LANTRACO
ROSKILDE ROSA '5450

Petersen & Pedersen

Alt i
elektricitet

VIBORG

Telf. 105 og 1305

Skovtjære 0.433.

Mod vildt- og museskader

Musetjære. Kun mod mus.

Mere effektiv end 0.433.

Arbinol. Spangol V.
(vildtbid)

Stødbrinol.

Mod rodfordærver.

Specielt monterede sprøjter.

Brochurer: »10 år«

Sprøjten og sprøjte teknik

Sprøjtningresultater 1953/54

DIANA SKOVTJÆRE

Orehoved, Telf. 96* og 119

Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG

ved C. Nielsen

Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV

Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Kaas-

Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompani

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

..... marken skal mejes ...
men med broderesaks?

Den moderne landmand ved naturligvis, hvorledes han sikkert og hurtigt får høsten i hus — først og fremmest med hjælp af moderne specialmaskiner, for det betaler sig!

Også når det gælder olie til dieselmotoren, er det af afgørende betydning at vælge det rigtige. De moderne motorer belastes så længe og intensivt, at kun specialolien kan sikre motoren lang levetid. De skal som alle erfarne brugere af dieselmotorer vælge Shell Rotella Oil. den holder motoren ren og reducerer sliddet på de vitale dele til et minimum. Omkostningerne til motorolie er små i forhold til de samlede driftsudgifter, og anvendelsen af den rigtige olie betaler sig gennem lavere vedligeholdelsesudgifter.

Shell-smurt er vel-smurt

Shell Rotella Oil

specielt udviklet til smøring af moderne dieselmotorer

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade København K

Skovarbejderskolens kursus 1962-63

- 2. 3. januar til 30. januar 1963 Alm. Skovarbejderkursus.
- 3. 6. februar til 2. marts 1963 Alm. skovarbejderkursus.
- 4. 6. marts til 30. marts 1963 Alm. skovarbejderkursus.

Ansøgerne kommer på kursus i den rækkefølge, ansøgningerne indgår. Kursus nr. 2, 3 og 4 indbefatter også motorsave. Nr. 3 og 4 kan søges af forstuderende og skovfogedelever, der betaler en kursusafgift på kr. 50,00 pr. uge. Hele afgiften betales ved ankomsten. Pladsreservering skal efterfølges af ansøgningsskema inden 4 dage. Ansøgningsskema og evt. yderligere oplysninger ved henvendelse til skovarbejderskolen, Kagerup st. tlf. Helsingø 615.

Husk skovarbejderskolens bøger:

- Håndredskaber til skovarbejde v. G. Bergsten og I. Nissen 4,00 kr.
- Arbejdstekniske råd og vink v. G. Bergsten, 2. udgave.. 3,00 kr.
- Motorsavens brug og vedligeholdelse v. I. J. Nissen, 3. udg. 2,00 kr.
- Regnskabsbog for motorsave 1,50 kr.

Ved forudindbetaling på giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

Iver J. Nissen

Stenstrup og Odense teglværkers kontorer

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Sine forsikringer tegner man i

NORDISK

Liv og Ulykke

Grønningen 17, København K. Telefon Min. 8111.

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—12

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 18,30—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Løgstrup

Resenbro

Cementstøberi

v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonstrør

efter dansk ingeniør-
forenings normer

Mrk. Δ alle gangbare di-
mensioner fra 10-80 cm så-
vel med som uden muffe

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

STATSANSTALTEN FOR LIVSFORSIKRING

ÆLDST

STØRST

AEROLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 15

10. decbr. 1962

83. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 60 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktør: H a r. S k o d s h ø j. Redaktionsudvalg: Afdelingschef, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg

Indhold: Tørveproduktionen i 1962. — Hedeselskabets sølvbægeruddeling i 1962. — Frø og frøbehandling. — I få ord.

Forsiden: Skjern å. I forgrunden det nuværende åløb med jernbanebro og landevej. Øverst ses det nygravede leje med de store sving gennem engene ind mod Borris.

Tørveproduktionen i 1962

Af forstander A. Krøigaard.

Der har været stille — og fugtigt — i Danmarks moser i sommeren 1962. I 1961 blev der fremstillet for små mængder tørvebrændsel, d.v.s. almindelige tørv (formtørv), formbrændsel og tørvebriketter til, at efterspørgslen kunne dækkes, og de tilbageværende tørveproducenter var derfor ved tørvesæsonens begyndelse i april 1962 indstillet på, at det skulle blive anderledes i år. Der skulle gerne opnås henimod det dobbelte af, hvad der kom ud af det året forud.

Det begyndte da også meget godt for dem, der kom tidligt i gang, idet april måned, således som det fremgår af oversigten i tabel 1

Tabel 1. Nedbør i april—september 1962.

Millimeter.

	April		Maj		Juni		Juli		August		Sept		Apr-sept.	
	Normal	1962	Normal	1962	Normal	1962	Normal	1962	Normal	1962	Normal	1962	Normal	1962
Nordjylland.	40	÷ 8	43	+ 22	44	+ 12	60	÷ 18	84	+ 101	56	+ 22	327	+ 144
Midt-og Østj.	42	÷ 5	43	+ 39	47	+ 4	64	+ 10	84	+ 51	58	+ 13	338	+ 112
Vestjylland .	42	÷ 5	43	+ 51	48	+ 7	64	÷ 27	92	+ 49	70	+ 1	359	+ 76
Sønderj.	43		46	+ 33	53	÷ 17	71	+ 3	92	+ 26	69	+ 4	374	+ 49
Fyn	40	÷ 6	43	+ 17	47	÷ 5	61	+ 20	76	+ 24	54	÷ 4	321	+ 46
Sjælland	37	÷ 4	38	+ 28	45	÷ 4	63	+ 25	73	+ 33	50	÷ 9	306	+ 69
Loll.-Falster .	37	÷ 4	41	+ 12	47	÷ 11	65	+ 5	69	+ 24	50	÷ 3	309	÷ 23

vedrørende sommerens nedbør, i størsteparten af landet havde lidt under normal nedbør, men allerede i begyndelsen af maj satte det fugtige vejr ind, og det skulle holde sig resten af sommeren med det resultat, at tørvearbejdet og specielt fremstillingen af fræsetørven, der er råmateriale til formbrændslet og tørvebriketterne, gik i stå.

Som sædvanlig udsendte Hedeselskabet i september skema med spørgsmål om produktionens art, størrelse og varighed, antallet af beskæftigede, efterspørgsel og priser m.v. til alle de personer og virksomheder, der havde været i gang i de nærmest foregående år, i alt 262, og pr. 15. november var der indgået svar fra 183, svarende til ca. 74 pct. af de adspurgte. Af disse har kun 102 været i gang i kortere eller længere tid, medens 91 meddelte, at de intet havde fremstillet i 1962, og de fleste tilføjede, at de er ophørt for stedse. I tabel 2 er foretaget en amts- og landsdelsvis opgørelse over produktionen hos de 102 virksomheder, hvorfra der foreligger tal, og der er tillige anført en skønsmæssig beregning for de virksomheder, der ikke har svaret.

Herefter er der i 1962 i alt fremstillet godt 60.000 tons tørvebrændsel, hvilket er en tilbagegang i forhold til 1961 på 46 pct.

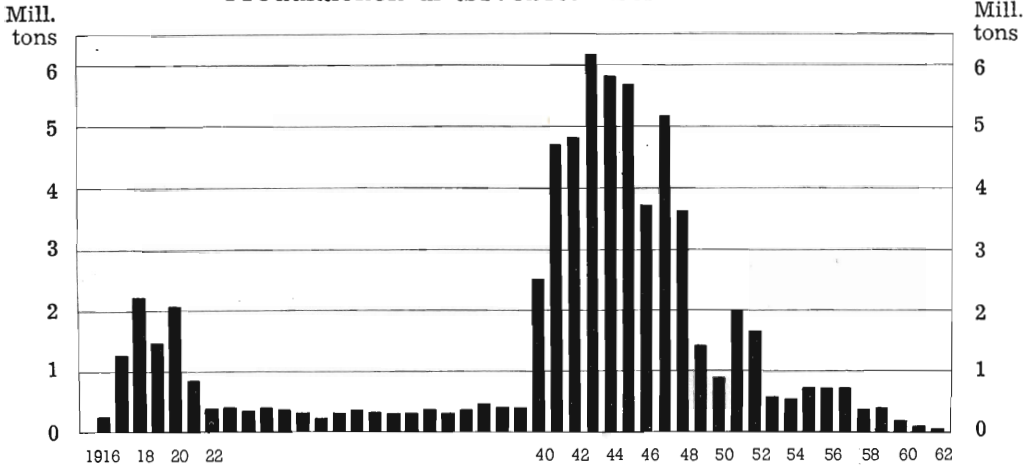
Som et kuriosum kan det nævnes, at produktionen af tørvebrændsel i 1962 kun udgør 1 — een — procent af, hvad der oparbejdedes i rekordåret 1943. Som det ses, er tørveproduktion nu reduceret til at være en næsten ren jysk foreteelse.

Så godt som alle virksomhederne, der har besvaret spørgeskemaet, oplyser, at efterspørgslen har været meget stor, og at der kunne være afsat flere gange så meget, som der blev produceret. Selv om der naturligvis må regnes med, at det i nogen grad er den samme efterspørgsel, der går igen hos de forskellige fabrikanter, er det givet, at der stadigvæk er et behov for hjemligt brændsel. Hvor stort dette er, lader sig ikke opgøre, forinden der kommer et år med »overproduktion«. Et sådant er producenterne selvsagt ikke interesseret i, men på den anden side er man klar over, at den omstændighed, at forbrugerne af det billige tørvebrændsel nu i to år ikke har kunnet få de kvanta, de ønskede, rummer en stor risiko for, at de for stedse går over til at sikre sig på anden måde ved hjælp af flaskegas samt koks- eller oliefyr. Så er det for alvor ude med tørveindustrien i Danmarks moser. Det kan man måske græde tørre tårer over, hvis situationen er den, at der er sikkerhed for, at landets brændselsbehov til stadighed kan sikres gennem import, men så længe en sådan sikkerhed ikke foreligger, må det være af betydning for hele samfundet, at der findes folk landet over, der af erfaring ved, hvordan man laver brugeligt brændsel af tørven i landets moser. Det er ikke så ligetil, som man kunne tro, og det vil blive dyrt,

Tabel 2. Produktionen af tørvebrændsel i 1962.

Amt	Produktion efter besvarede forespørgsler						Ubesvarede forespørgsler		Anslået produktion til eget forbrug	Samlet produktion 1962	Ændring fra 1961	Beregnet gennemsnitlig beskæftigelse			
	Antal producenter	Vådæltet tørv t	Pressetørv t	Skæretørv t	Fræsetørv (tørvesmuld) t	Ialt t	Antal	Beregnet produktion t				pct.	Mænd	Kvinder	Børn
Hjørring	15	400	7.800	—	12.505	20.705	8	400	1.000	22.105	+ 5	128	13	5	
Thisted	1	—	—	—	100	100	2	—	200	300	÷ 50	1	—	—	
Aalborg	10	—	620	165	1.660	2.445	6	500	600	3.545	÷ 75	40	4	—	
Randers	4	1.200	600	—	3.303	5.103	5	400	500	6.003	÷ 50	48	5	—	
Skanderborg	3	615	—	—	—	615	1	—	100	715	÷ 70	6	2	5	
Vejle	8	—	—	—	2.010	2.010	6	500	600	3.110	÷ 59	18	—	—	
Viborg	4	2.250	—	—	220	2.470	5	500	500	3.470	÷ 67	19	8	5	
Ringkøbing	17	200	250	60	1.270	1.780	9	800	1.000	3.580	÷ 60	52	1	—	
Ribe	17	1.300	8	4	4.483	5.795	16	1.000	2.000	8.795	÷ 26	65	6	—	
Haderslev	2	—	—	—	1.100	1.100	0	—	—	1.100	÷ 75	9	—	—	
Tønder	13	2.265	35	—	1.540	3.840	7	600	600	5.040	÷ 36	40	—	—	
Aabenraa-Sønderborg ...	5	—	—	—	1.380	1.380	4	500	500	2.380	÷ 70	15	6	—	
Ialt Jylland	99	8.230	9.313	229	29.571	47.343	69	5.200	7.600	60.143	÷ 45	442	50	15	
Sjælland	3	—	—	300	804	1.104	0	—	—	1.104	÷ 66	7	2	—	
Hele landet	102	8.230	9.313	529	30.375	48.447	69	5.200	7.600	61.247	÷ 46	450	52	15	

Produktionen af tørvebrændsel 1916—1962.

hvis vi endnu engang stilles overfor, at en krig afskærer os fra brændselsimport, og der på bar bund skal etableres storproduktion af de sparsomme beholdninger af tørvemasse, der er tilbage.

Hedeselskabets sølvbægeruddeling i 1962

Igen i 1962 har Hedeselskabet af legatmidler, bestemt til dette formål, uddelt nogle sølvbægre som hædrende anerkendelse for opdyrkning, beplantning eller mosekultur.

Sølvbægrene er efter indstilling af De jydsk Landboforeninger tildelt *Ella og Peder Nissen*, Trøllund ved Hejnsvig, og blev overrakt den 13. juli,

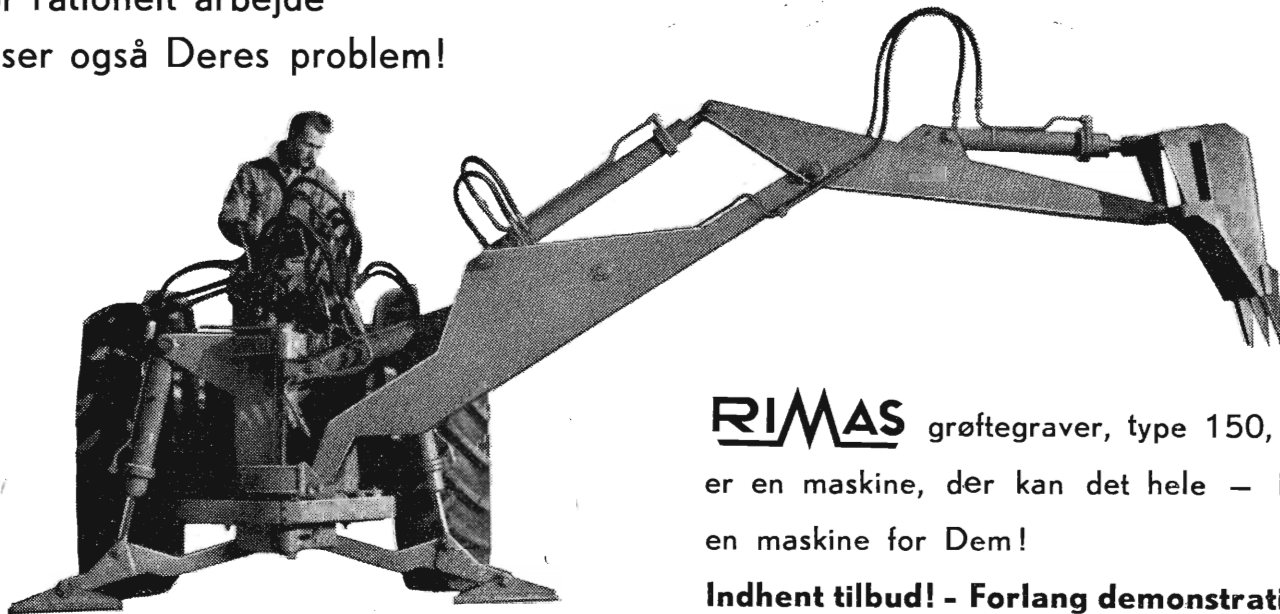
efter indstilling af De jydsk Husmandsforeninger tildelt *Valborg og Heinrich Willadsen*, Porskær, Hune (overrakt den 14. oktober), *Bodil og Richardt Nielsen*, Damlund, Søheden, Ø. Vraa (overrakt den 16. november), *Ragna Gunhilda og Ejner Jensen*, Skærlund, Blaahøj (overrakt den 17. november) og *Marie og Laurids Madsen*, Østerby, Sdr. Omme (der vil få bægeret overrakt ved en senere lejlighed,

efter indstilling af Hedebruget tildelt *Klara og Kristian Oskar Nielsen*, Simmelkjær, *Karen Marie og Peder Otto Nielsen*, Grove, og *Anna Johanne og Hans Chr. Andersen*, Puglund (der alle fik bægrene overrakt ved Hedebrugets årsmøde den 19. juli)

Dræningssæsonen står nu for døren! — Tilskudsordningen er ændret!

RIMAS grøftegraver, type 150 H II (ny model)

for rationelt arbejde
løser også Deres problem!

RIMAS grøftegraver, type 150, H II
er en maskine, der kan det hele — kort sagt
en maskine for Dem!

Indhent tilbud! - Forlang demonstration!

RIMAS

Ringsted Jernstøberi & Maskinfabrik A/S

Telefon Ringsted (03615) 1848

Repræsentanter: JYLLAND SYD og FYN: E. Lehn, tlf. Fredericia 1186 — JYLLAND NORD: N. Stadsgaard-Thomsen, Yding nr. 7 — SJÆLLAND: Gregers Nielsen, tlf. Ringsted 1592

Et pragtværk!

En gaveidè!

444 sider,

250 illustrationer,

deraf 70 helsider.

Udgivet af

Det danske Hedeselskab

ved oprettelsen af

Kongenshus,

Mindepark for

Hedens Opdyrkere.

HEDENS OPDYRKNING I DANMARK

Det sidste århundredes kamp mod lyngen er her skildret i en redegørelse af blivende værdi. Hedens historie er udførligt fortalt, opdyrkningsens historie, dens form og udvikling og de midler, der er anvendt i denne sejge og lange strid. Et stort og fyldigt afsnit omtaler og hædrer de mænd og kvinder, der som pionerer gik i spidsen — 80 hedeopdyrkeres gerning er der gjort rede for i detaljer. I tal og statistik bringes hidtil ikke kendte oplysninger, tabeller og oversigtskort.

I boghandelen koster værket 40 kr., medens medlemmer af Hedeselskabet og Hedebruget endnu ved indsendelse af bestilling til Det danske Hedeselskab i Viborg kan købe det til en favorpris af 30 kr. (indbundet 46 kr.).

← Klip her →

Undertegnede medlem af Det danske Hedeselskab bestiller værket

HEDENS OPDYRKNING
I DANMARK

uindbundet til 30 kr.,
indbundet 46 kr.

(sendes portofrit ved forud indsendelse af beløbet)

Navn

Titel

Adresse

.....

Kan
ufrankeret
nedlægges
i
post-
kasserne

Til

Det danske Hedeselskab

Viborg

og efter indstilling af Ribe Amts nordre Landboforening tildelt *Maren og Hans Jepsen*, Skonager, Næsbjerg (overrakt den 10. maj).

Desuden er der efter indstilling af De jydsk Husmandsforeninger hædrende tildelt efterfølgende hver 100 kr. af Elisabeth Marie Lunds mindelegat: *Maren og Agner Kristensen*, Østermark, Tarm, *Jens P. Christensen*, Fabjerg, *Nicolaj Lauridsen*, Møborg, *Bertha og Christian Eriksen*, Ronum, Skarrild, *Anna og Peder Nielsen*, Olling, og *Valborg og Peter Alfred Jensen*, »Hedevang«, Kvissel.

Endvidere er *fru Marie Jørgensen*, Oddebæk, Thyregod, efter indstilling af De jydsk Husmandsforeninger tildelt 200 kr. af proprietær Chr. Rathmann og hustrus legat.

I det følgende gøres rede for baggrunden for sølvbægetildelingen til de 4 førstnævnte. I et senere nummer af tidsskriftet vil de øvrige blive omtalt.

Ella og Peder Nissen, Trøllund, Hejnsvig

Peder Nissen er født 1907 som søn af Marie og Nis Nissen, Gaarslev. I hjemmet var 5 søskende. Nis Nissen var murer, og P. Nissen måtte i drengeårene hjælpe faderen i dette håndværk. Dette har sikkert været medvirkende til, at Peder Nissen senere blev en stor selvbygger.

I 15—16-års alderen kom P. Nissen ud at tjene på egnen omkring Frederikshaab og Billund. P. Nielsen selv mener, at han egentlig burde have været længere omkring for at lære noget nyt, men han havde for vane at komme tilbage til de gamle pladser igen.

1931 blev P. Nissen gift med Ella, f. Thomsen — datter af Mads og Kirstine Thomsen, Vandel —, i ægteskabet er der seks børn, 1 pige, som er gift og bor på en naboejendom, og 5 drenge, hvoraf de to endnu arbejder hjemme.

I de første år drev P. Nissen handel med kartofler, tørv o. lign., ind imellem lejede han jord til kartoffeldyrkning o. lign., og i 1935 købte han den ejendom, som han siden har drevet op og stadig er i gang med at forbedre.

Ejendommen bestod af 54 tdr. ld. mosehuller og sandbakker, hist og her havde man prøvet at pløje en ager, men evner og kapital havde ikke været tilstrækkelig, idet agrene var så sammengroet, at man kunne trække hele furen med sig, hvis man havde spændt for den ene ende af den. Opgravningen af tørv foregik på den måde, at man gravede i bænke, hvorved fremkom store volde med rømjord ind mellem de dybe grave, og da der samtidig lå store sandbakker ind imellem, kan man tænke sig til overfladens udseende. Bygningerne bestod af en lille vinkelbygning, hvoraf udhuset var ved at falde sammen, da man havde fyldt det med tørv, der skubbede murene ud. Stuehuset er repareret og stod endnu den 3. juni 1961, men et nyt stuehus er nu opført, og dermed er den sidste rest af de gamle bygninger forsvundet.

Hele herligheden kostede 12.100 kr. I kreditforeningen stod et lån på ca. 9.500 kr., i sparekassen 1.600 kr.

Nu begyndte hverdagen på den store moselod, maskiner var der ingenting af og trækraft heller ikke. Penge til opdyrkning og anskaffelse af heste, kreaturer og maskiner skulle skaffes, hvorfor tørvemosen måtte holde for, bl. a. ved fremstillingen af smuld. Et slid var det, man kendte jo ikke til slæbeskovl og traktor. Det blev hestene, den lille hesteplov, skovlen og vognen og så P. Nissens og hans kones kræfter, der skulle bruges, og blev en hest stædig i det hårde træk i mosejorden, måtte P. Nissen selv have i hjulene for at hjælpe vognen fri. Iøvrigt kneb det med at få hestene til at holde, de kunne ikke tåle det sure mosegræs, også kreaturerne var der vanskeligheder med, idet man i disse åringer begyndte udryddelse af tuberkulose, og de første kreaturer var ikke fri for denne sygdom.

Den første mergel blev hentet med heste i Fitting, senere blev det hentet i Trøllund, først efterhånden blev det almindeligt at levere mergelen i bil.

Ved overtagelsen af ejendommen gik der nogle gamle veje generende tværs gennem arealerne, til den ene side havde disse forbindelse til Løvlund mølle.

P. Nissen og hans kone lod sig ikke forskrække af vanskelighederne med opdyrkingen af de 54 tdr. ld., for omkring 1947 købte de yderligere en uopdyrket moseejendom på 11 tdr. ld. og lagde til og senere endnu 14 tdr. ld. uopdyrket moseareal. Disse 26 tdr. ld. kostede 3.700 kr.

Arbejdet skred fremad, og i 1953 anskaffedes den første traktor, og nu var der mulighed for virkelig planering og pløjning. Under overfladen ligger der et ahllignende lag, som skulle brydes. Med 3 traktorer efter hinanden for at trække ploven igennem, derefter 2 traktorer bag hinanden for at trække grubberen igennem lykkedes det, hvorefter man gik løs på sandbakkerne med slæbeskovlen og trak et flere meter tykt lag sand ud over de største mosehuller. Langs skellene gravedes dybe grøfter til at lede vand ud i åen, og dræning gennemførtes i stor stil. De værste sandbakker, 5—6 tdr. ld., blev plantet til, ligesom der plantedes hegn. Nu planlægges der en storstilet hegnsplantning med løvtræer, som skulle kunne tåle frosten i foråret.

I 1948 kom elektricitet til ejendommen, men P. Nissen måtte selv betale for ledningerne derud.

Bygningerne blev ved overtagelsen repareret, men blev efterhånden for trange, og i 1949 byggedes en stor rødstenslade, som P. Nissen selv tømrede og lagde tag på. I 1958 byggedes en stor og moderne ko- og svinestald på tværs af laden, og der blev her plads til ca. 30 kreaturer og 80 svin. Stalden er helt igennem selvbyggerarbejde, idet børnene var blevet så store, at der var virkelig hjælp af dem. Også et maskinhus er rejst.

I 1961 byggedes et stort nyt stuehus med centralvarme, badeværelse, vandværk, og hvad der hører til et moderne stuehus, og også her udførtes hele arbejdet af familien. Træet har familien selv skovet og skåret til.

Besætningen består nu af: 15 køer, 25 ungkreaturer, 2 søer, 60 fedesvin og 10 høns, medens hestene er byttet med traktor og der er anskaffet en komplet maskinpark.

Ejendomsskylden er 48,000 kr. (før stuehuset kommer med) og handelsværdien er ca. 160,000 kr., medens den faste gæld kun er ca. 10.500 kr. Derudover har P. Nielsen kun en kassekredit på 20.000 kr., der bruges som arbejds- og driftskapital.

Omsætningen på ejendommen i dag har P. Nissen ikke på rede hånd, men der bruges nu omkring 24 tons kunstgødning om året.

Her har vi familiebruget i ordets egentlige forstand, hedder det i indstillingen. Både P. Nissen og hans kone har måttet bruge kræfterne ude og inde, ingen har skånet sig selv. Senere er børnene vokset til, og de nye og gamle kræfter har tilsammen nået det resultat, man ser i dag: Ca. 80 tdr. ld. rå mose dyrket op til yderige marker, og en ny ejendom bygget op.

Valborg og Heinrich Willadsen, Porskær, Hune, Blokhus

Willadsen købte ejendommen 1943 med ca. 40 tdr. ld., hvoraf kun nogle få skp. land var opdyrket. Husene var gammeldags og upraktiske og der var ingen dyr. Willadsen arbejdede før ejendoms- overtagelsen på Kaas briketfabrik og fortsatte hermed indtil 1950 for at skaffe penge til ejendommen. Han tog straks fat på at rydde jorden for krat, og pløjede ved hjælp af en hest og en ko. Hele marken er nu drænet og 25 tdr. ld. er opdyrket.

Der er plantet læbælter i marken, og når disse er groet til, må det formodes, at der sammen med krattet udenom ejendommen vil være tilstrækkelig læ. Alle bygninger er fornyet, og selv om de ikke er så moderne og praktiske, som det kunne ønskes, gør de dog et ret godt indtryk.

Hestene er skiftet ud med traktor, og der er nu en besætning på 7 køer, 3 kvier, 6 kalve, 3 søer og 5 fedesvin. Årsproduktionen er ca. 40.000 kg mælk. Der er sidste år leveret 15 slagterisvin og solgt 45 smågrise. Kornmarkerne og især roemarkerne kan i regnfulde år tage en del skade af det meget vand, da grundvandet står meget højt. Selv om jorden er meget let sandmuldet, kan afgrøderne på grund af den høje grundvandstand ikke skades af tørke.

Der er i ægteskabet 8 børn, hvoraf nu kun de to mindste er hjemme. Willadsen er født i 1909 og blev gift i 1933.

Bodil og Richardt Nielsen, Damlund, Søheden, Ø. Vraa

Ejendommen blev købt 1945. Den bestod da af 12 tdr. ld., hvoraf de 7 var opdyrket og resten hede med buske og lyng. Rich. Nielsen tog straks fat på med hestekraft at rydde og opdyrke heden. I 1958 tilkøbtes yderligere 4 tdr. ld. hede, der blev opdyrket på samme måde, idet der dog også nu blev gjort brug af traktor. Der var ved overtagelsen 4 køer af meget dårlig kvalitet.

Husene, der oprindeligt var små og utidsvarende, er helt bygget om og står i dag som et moderne husmandsbrug. Jorden er sandmuldet, men bærer særdeles gode afgrøder, både korn, rodfrugt og græs, og renholdelsen er prima.

Besætningen består i dag af 7 køer, 2 kvier, 4 kalve, 20 svin, 1 so + smågrise samt en hest. Der er leveret mælk for ca. 8000 kr. og solgt kreaturer for ca. 3000 kr. sidste år samt leveret 38 fedesvin og solgt smågrise.

En del af ejendommen ligger i læ af skoven, supplerende læbælter i marken sørger for gode læforhold.

Ejendommen fremtræder i dag som et virkeligt tiltalende husmandsbrug.

Richardt Nielsen, der er husmandssøn, giftede sig 1948 med en håndværkerdatter, og der er 4 børn i ægteskabet.

Ejner Jensen, Skærlund, Brande sogn

Ejner Jensen er født den 2. marts 1914. I 1942 købte han et areal på 14 ha i den vestlige del af Skærlund, heraf var 3 ha opdyrket og resten hede, og han tog så fat på at få mere opdyrket.

I 1948 opførte han selv en interimistisk beboelse og stald, som benyttedes indtil 1955, hvor han lod opføre nye moderne bygninger med beboelse i den ene ende og stald i den anden, og med lade på loftet, så man kan køre direkte ind på loftet.

Der er nu ialt 9½ ha opdyrket jord samt beplantet ½ ha, og Ejner Jensen forventer at få de resterende 4 ha opdyrket i de kommende år.

Drivkraften er traktor, og den velplejede besætning består af 3 malkekøer, 3 kælvekvier, 2 kalve, 2 grisesøer, 36 fedesvin samt 90 høns.

Marken er velplejet og er i god kultur, og der avles gode afgrøder.

Ejner Jensen blev gift i 1949 med Ragna Gunhilda fra Drammen i Norge, denne tager ivrig del i arbejdet med bedriften og er en god medhjælper. De har nu 3 børn.

Frø og frøbehandling

Af planteskolebestyrer *I. Nyholm*,
Hedeselskabets Centralplanteskole, Faarvang.

For 20 år siden havde man kun en løst opbygget teoretisk viden om træfrøs spiringsforhold, opbevaring og behandling, men man havde en omtrent 100-årig erfaring til rådighed, idet danske planteskoler hovedsagelig benyttede sig af de holstenske planteskolers traditionsbundne frøbehandlingsmetoder. Den største usikkerhed knyttede sig til løvtræfrøet, fordi den slags frø ofte krævede en indviklet og uforståelig forbehandling for at kunne spire. Den spænding, der hvert forår er forbunden med forsigtig at pirre lidt i jorden for at kontrollere om spiringen er begyndt, har vist alle planteskolefolk følt. En fin spiring var ensbetydende med et heldigt økonomisk resultat og med en personlig tilfredsstillelse.

De sidste 20 år har medført fabelagtige fremskridt på alle områder indenfor planteskolerne — ikke mindst hvad angår frøbehand-

**Nedsæt lugearbejdet
i forstplanteskoler -
sprøjt med
Shell Weedkiller W
i frø- og prikledede**

Før kulturfrøets fremspiring kan Shell Weedkiller W benyttes i alle skovfrøskulturer. Der anvendes 5-10 liter præparat pr. 100 m².

Efter fremspiring tå er kulturer som skovlyr, sitka, tsuga og rødgran stadigvæk sprøjtning med Shell Weedkiller W - s. mme kulturer tåler også sprøjtning i prikledede. Sprøjtningen ska udføres inden frøhætten afkastes, eller når skuddene er forveddet. Ved sprøjtning efter fremspiring bruges 1-2 liter. pr. 100 m². Senere på sommeren og hen på efteråret kan dosis forhøjes.

Få nærmere oplysninger — tal med Deres forhandler eller ring eller skriv til Shell. Vore konsulenter og vort omfattende brochuremateriale står frit til Deres disposition.

(Forlang brochure)

Shell Kemikalier

A/S Dansk Shell
Kemikalieafd.
Kampmannsg. 2
København V.
Telf. MI 5340

Weedkiller W.

Aldrin, Dieldrin, Endrin, Phosdrin, D-D og Nemagon er Shell kemikalier

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

BETONKLINKER
til
HULMURS- OG
STALDISOLERING

★
A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

PALUDANS
PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle Δmærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

SPAREKASSEN

FOR

SVENDBORG OG OMEGN

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Krogsgades
Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner

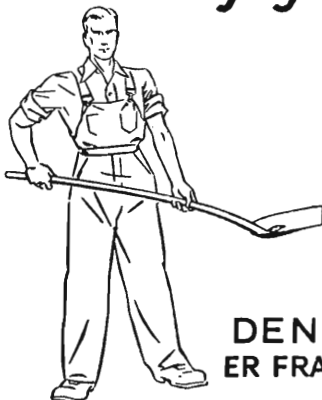
Kontor

Dannebrogsgade 22, Aarhus

Telefon *2 55 99

Ny fabrik . Vejby
Alt i betonvarer D. S. 400

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

Røde
DRÆNRØR

fra 2"—12" have
altid på lager
Forlang tilbud

„Sofienlund“

TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Tårnsilosten

Drænrør

Baumadæk

Tagsten

Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

Siden 1896

har vi leveret planter til
skov, have og mark.
Forlang tilbud!

Hjortsøs Planteskole

Tlf. Viskinge *20

Svebølle

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD

Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ

Imprægnering

Brøndrør

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

FRØCONTORET
KOLDING

Telf. 4344

FRØAVL

FRØHANDEL

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896

Telefon 94 Skive

FRØAVL FRØHANDEL

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

For Ahorns og Seljerøns vedkommende tager forbehandlingen henholdsvis 1½ og 3 måneder. Tjørn (*Crataegus monogyna*) skal stratificeres i ca. 12 måneder. Nedenfor er angivet nogle flere eksempler:

- 1) Ingen forbehandling: Rødel, Hvidel, Birk, Caragana, Eg, Syren.
- 2) K-stratification 1—4 mdr.: Ahorn, Amelanchier, Seljerøn, Æble, Pære, Naur, Fuglekirsebær, *Prunus serotina*.
- 3) V- og K-stratifikation 6—12 mdr.: Tjørn, Hunderose, Cotoneaster, Cornus.

Hvis man sår Seljerøn om foråret, når jordtemperaturen er 10—15°, vil man opnå en meget ringe spiring, hvis frøet ikke har været forbehandlet. Sår man om efteråret — eller inden 1/1 — vil spiringen, forudsat frøet er godt, være effektiv. Frøet behøver denne tidlige såning for at kunne spire, og man kan ved forsøg konstatere, at det er den lave temperatur om vinteren, der gør udslaget: Hvis man stratificerer frøet ved 5°, vil spiringskurven se således ud:

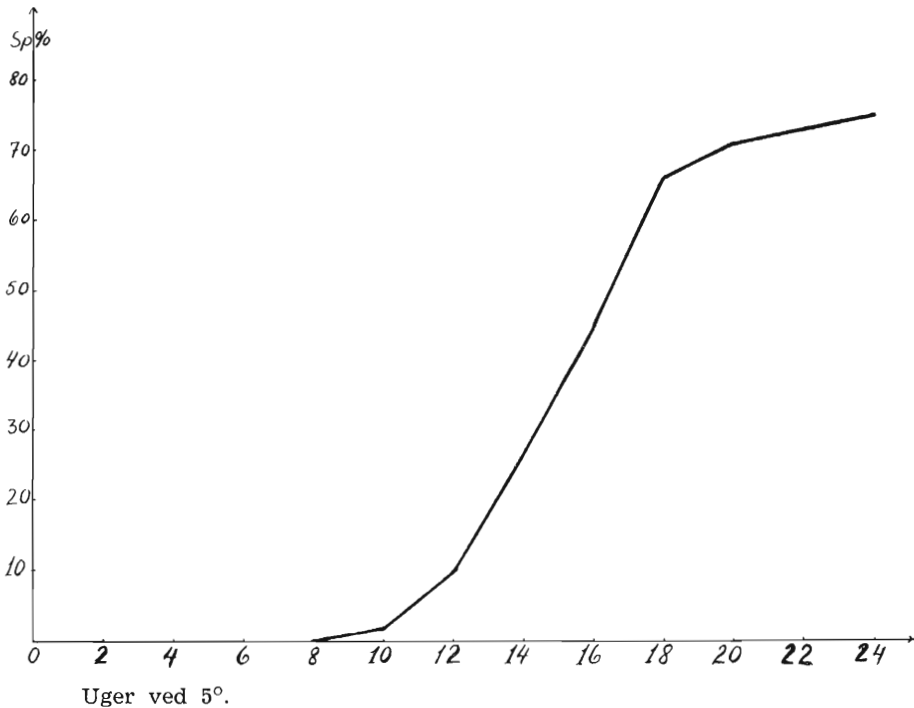

Fig. 1. Spiring af Seljerøn (*Sorbus intermedia*) ved K-stratificering ved 5° (10/11 1957).

ling: Man ved nu, hvordan man skal bevare frøets spireevne gennem en årrække, man kender de fleste træfrøarters behov for kulde- og varmeperioder, for lys og vand, og man har været istand til at få flere planter ud af 1 kg frø gennem forbedret jordbehandling, jordsterilisering, afsvampning m. m.

Men trods alle de bestræbelser man gør sig for at få det bedste resultat, trods videnskabens umådelige fremskridt indenfor de områder, der kan komme os til gode og trods utallige planteskoleforsøg verden over, er det stadig med spænding, man imødeser spiringen af frøet i marken og med spænding man følger småplanternes videre udvikling i frøbedene, prikledene og videre i skoven. For nok kan vi med tabeller og regnestok opstille vore beregninger over sårtilstand, prikling, gødskning m. v., men i ligningen: Frø + såning + omskoling + o. s. v. = prima udplantningsplanter, skal man på venstre side tilføje så mange ubekendte størrelser, at det ofte kan knibe med at få balance.

L Ø V T R Æ F R Ø :

Der anvendes i Danmark ret store mængder løvtræfrø, og da netop disse frøarter bemærker sig ved at have yderst varierende spiringsforhold, vil jeg først omtale disse. Løvtræfrøes udprægede hvileperioder (fra engelsk: dormancy) findes også hos nåletræfrø, men ikke i så udpræget grad, og en gennemgang af løvtræfrø vil derfor lette en forståelse af nåletræfrøets spiringsforhold.

Vi inddeler løvtræfrø efter den forbehandling frøet skal have for at kunne spire. Det er velkendt, at *Betula* og *Alnus* kan spire omgående efter forårssåning. Ahorn (*Acer pseudoplatanus*) og Seljerøn (*Sorbus intermedia*) skal have en forbehandling, det der i planteskolesproget kaldes stratificering, for at kunne spire.

Ordet stratification betyder, at noget lægges lagvis. I gamle dage brugte man således at forbehandle mange løvtræfrøarter ved at grave et hul i jorden og lægge frøet heri lagvis mellem sand. I dag foregår stratificering således: Frøet — med eller uden frugtkød — blandes med sand, jord eller lignende i udendørs frøkuler, hvor det holdes fugtigt og beskyttet mod sol, fugle etc., svarende til naturens måde at ordne sagen på, når frøet falder fra træet.

Ordet stratification er så indgroet i planteskoletermnologien, at det ikke lader sig erstatte af andre betegnelser. Efter den temperatur ved hvilken stratificeringen foregår, vil vi i det følgende bruge benævnelserne:

Varm-stratificering (15—25°) = V-stratificering.

Kold-stratificering (ca. 5°) = K-stratificering.

Maksimal spiring er opnået efter 18 ugers K-stratificering. En forbehandling på ca. 10—15 uger vil således være tilstrækkelig. Under K-stratificeringen er der sket en eftermodning (efter engelsk: *afterripening*) af frøet. Eftermodning er egentlig et dårligt valgt ord, fordi det i almindelighed betyder en afsluttende modning af frugt på lager, og det er ikke det der tænkes på her. Imidlertid kommer vi ikke udenom betegnelsen, fordi den bruges i den engelske frø-litteratur.

Ved modningen af frøet på træet indtræder alle frøarter i hvile, hvilket vil sige en tilstand af uvirksomhed. Når frøet er i hvile, kan det ikke spire spontant, selv om de bedste spiringsbetingelser er til stede (vand, luft, varme). Hvilen er i almindelighed knyttet til selve frøkimen, embryoen, og må altså ikke forveksles med dvaltilstanden hos »hårde« frø af ærteblomstfamilien, hvor en ridsning eller fjernelse af frøskallen kan gøre frøet spiredygtigt. (En ufuldstændig udviklet embryo kan også være årsag til frøhvile. Embryoen må i alle tilfælde udvikles helt, for at en eftermodning kan finde sted. Dette kan foregå under meget forskellige forhold: høje eller lave temperaturer, i tør eller fugtig tilstand).

Hvilen må afbrydes eller ophæves for at spiring kan finde sted, og det sker under den såkaldte eftermodningsproces. Hvilen kan være af meget kort varighed som hos *Betula* sp. og *Alnus* sp. og mange nåletræer, der spirer umiddelbart efter at frøet er høstet, hvis det anbringes under rette spiringsforhold, og den kan være meget udpræget som ved mange løvtræarter.

Hvilen skyldes indre fysiologiske og biokemiske tilstande i frøet, der forhindrer det i at spire, selv om de bedste spiringsbetingelser er til stede. Eftermodningen sker under opbevaring en vis tid, ved en vis lav temperatur og med et vist vandindhold. Hvad der egentlig foregår i frøet under eftermodningen har man i de senere årtier fundet flere forklaringer på, og de går groft taget ud på følgende:

Under modningen aflejres der i frøet tungt omsættelige næringsstoffer, som senere under K-stratificeringen eller kold-fugtig behandling, gennem en forøget enzymvirksomhed, ændres til letopløselige kulhydrater, som stimulerer kimen (embryoen) til vækst. (I Tyskland benævnes den behandling, man giver frøet for at stimulere det til spiring, for *Kaltnass-Vorbehandlung* og i England for *prechilling*. Frøet holdes koldt og fugtigt, evt. uden iblanding af stratificeringsmateriale. I det følgende vil det blive benævnt som *KF-behandling*).

En anden forklaring går ud på, at der under modningen af frøet på træet samtidig med at frøhinden (og at evt. frøskal) forstærkes,

sker en koncentration af væksthindrende stoffer i embryoen, som hindrer frøet i at spire. Under stratificeringen eller KF-behandlingen formindskes koncentrationen af disse stoffer, enten ved diffusion eller ved ændring i deres kemiske sammensætning, hvorefter frøet kan spire. I 50-erne er denne påstand yderligere udbygget, idet man fandt, at der i frøet under modningen omdannedes giberellignende hormoner til en substans, fra hvilket hormonerne kan regenereres ved lyspåvirkning eller lav temperatur. (Giberellin er det første stof, man har fundet, der i visse tilfælde har været i stand til at ophæve frøhvile og knophvile. Desuden kan det erstatte *langdagsbehandling* af planter).

Vi må imidlertid nøjes med at konstatere, at hver frøart har sit bestemte krav til eftermodningstemperatur ($1-10^{\circ}$) og til den tid der medgår til eftermodningen. Ad empirisk vej er det dermed muligt at opstille en tabel, efter hvilken man skal gå frem, når det drejer sig om behandling af frø med frøhvile. Man må dog huske, at proveniensforskellen kan gøre sig gældende, idet f. eks. en frøart af sydlig afstamning ikke behøver så lang forbehandling som samme frøart af nordlig afstamning.

Ved stratificering af *Prunus ceracifera* i 5 mdr. ved 1° , 5° og 10° og derefter såning i drivhus viser det sig, at eftermodningstemperaturen 5° har været bedst.

Ved samme behandling af alm. Røn (*Sorbus aucuparia*) er temperaturen 1° mest fordelagtig. — På denne måde kan man eksperimentere sig frem med alle træfrøarter, og det viser sig da, at de allerfleste arter kan eftermodne ved temperaturer omkring 5° . — Ved nu at behandle frøet ved 5° og for hver uge eller måned overflytte til spiringstemperatur, er det muligt at finde frem til den stratificeringstid, der er nødvendig. I omstående tabel er noteret et antal løvtræfrøarter og deres krav til stratificeringstid og -temperatur.

Tallene er hovedsagelig fra egne undersøgelser. — Det bemærkes, at der er en kolonne benævnt $v/20^{\circ}$: Der findes en del frøarter med en meget hård frøskal, som er uigennemtrængelig for vand (og luft). Da frøet for at kunne eftermodne (og spire) nødvendigvis må opsuge vand og have lufttilgang, foregår eftermodningen ikke, selv om frøet holdes fugtigt og temperaturen er 5° . Holder man frøet konstant ved 5° og fugtigt, kan det nok bringes til spiring, men det tager ofte til 2 år eller mere, og spiringen er naturligvis ikke spontan. Man kunne naturligvis fjerne frøskallerne, men det er for vanskeligt, til at det kan have praktisk betydning, ligesom en afslibning ville være det. — Den hårde frøskal må gøres gennemtrængelig, så vand og luft kan komme ind til frøet og det sker lettest ved at stratificere ved $20-25^{\circ}$. I løbet af 3—6 mdr. nedbryder

NY McCULLOCH sensation BP-1 kædesaven der filer sig selv

Verden over arbejder langt de fleste med McCULLOCH kædesave – de lette, stærke, sikre. 1-43 4,5 HK m. 12" sværd, 8,4 kg . . . kr. 1.500,- 1-53 5,5 HK m. 16" sværd, 9,0 kg . . . kr. 1.950,- 1-76 L 7,5 HK m. 18" sværd, 9,5 kg . . kr. 2.500,-

Nu kommer den nyeste McCULLOCH kædesav model BP-1 - den letteste sav i hånden . . . vejer kun 6,8 kg uden sværd og kæde.

NY AUTO-MAC kæde filer sig selv.

NYT AUTO-MAC sværd med automatisk smøring.

NY kæde-konstruktion udnytter motorens fulde kraft til skæring.

NY motor med 2 stempler udelukker vibrationer.

NY sensationel karburator sikrer øjeblikkelig start.

NYT tændingssystem svigter aldrig.

Pris med 20" sværd kr. 2.950,-. Ring eller skriv efter brochure.

Skriftlig garantiforsikring - 1 års fabriksgaranti.

Lad Deres McCULLOCH-forhandler vise Dem den nye BP-1 kædesav.

enelimportør

Carl F. Petersen
Tlf. Hi. 3138

Gasværksvej 9 - København V.

Sjælland :
McCulloch Kædesave
v/ A. Bagge Andersen,
Københavnsvvej 107, Roskilde,
telefon: Rosa 6996

Specialværkstedet,
v/ Eigil Johansen, Fakse,
telefon: Fakse 465

Fyn :
Fyns McCulloch Motorsave
v/ Andr. Petersen,
Højby, Fyn,
telefon: Højby 260

McCulloch Kædesave,
v/ Søren G. Nielsen,
Siem pr. Terndrup,
telefon: Terndrup 114 v.

McCulloch Motor Skovsav,
v/ Jørgen Rasmussen,
Lundby pr. Aulum,
telefon: Aulum 355

Sønderjyllands
McCulloch Motorsave
v/ Bent Kornved Petersen,
Tårning pr. Hammelev
telefon: Hammelev 84 x

Esso Service Station,
v/ H. Møller,
Næstvedvej 4, Sorø,
telefon: Sorø 1151

Lolland-Falster og Møn :
McCulloch Motorsave
v/ Arnold Larsen,
Flintinge, Lolland,
telefon: Grønge 126

Jylland :
McCulloch Kædesave,
v/ Landbo Nielsen, Sjørring,
telefon: Sjørring 129

McCulloch Motor Skovsav
v/ A. Due Andersen,
Engdalsvej 97, Brabrand,
telefon: Århus 6 08 27

McCulloch Motorsave,
v/ Erik Hansen,
Sønderbrogade 36, Vejle,
telefon: Vejle 895

Bornholm :
Pedersker Autoværksted,
v/ S. P. Ravnebjerg,
Pedersker,
telefon: Pedersker 111

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forbygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne. Spørg Hedeselskabet

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 2 10 55 (kaldenr. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunplanker — Specielle emner efter opgave.

N SKYTTE

Rindøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601-802
Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Rødkjærbro Cementvarefabrik

ved J. T. Birk . . . Telf. Rødkjærbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Husmandsbrandkassen for Danmark

Husmændenes ulykkes- og ansvarsforsikring

Nørre Voldgade 16

København K

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

vl C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Dansk Brandforsikringsselskab

»VERMUND«

af 1904 - gensidigt selskab

Bygninger og løsøre

Virkefelt hele landet

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk — Telefon 45 Kjellerup
Efter Kl. 17 Rødkjærbro telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

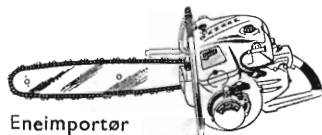
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

FORLANG TILBUD

DANARM

Kædesave

- ★ 7 hk Villers motor, effektiv smøring
- ★ stor skærehastighed, 18", 23" og 28" sværd
- ★ Servicesav ved reparation
- ★ Rullende serviceværksted over hele landet
- ★ Konto oprettes, brugt sav tages i bytte
- ★ 12 mdr garanti og 3 mdr. på reparation
- ★ Lav kædehastighed, derfor ringe slid
- ★ Demonstration uden forbindelse
- ★ Lev. i mange forskellige modeller, benzin el eller trykluft

Enieimportør

V. H. Langebæk og Søn

Civilingeniører

Ballerup Byvej 222, tlf. 97 33 33

Horsens tlf. 2 24 63 og 2 63 00

opgiver nærmeste forhandler

Hulkjærhus

Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

E. DALGAARD SØRENSEN %

AARHUS TELF. 578 00

Vestjyllands Mergelforsyning

Andelsselskab

Udnyttelse af lokale lejer og tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed - Levering af højprocentlig mergel fra egne lejer
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev og Mjels Kalkværker.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,

formand,

Vostrup, tlf. Lønborg 43

KARL BLOCH-NIELSEN,

kasserer,

tlf. Billum 66

CHR. SIERSBÆK,

næstformand,

tlf. Skjern 396

Frøart	Antal frø/kg	Stratificeringsperiode i mdr.	
		v/ 20°	v/ 5°
Acer campestre	12— 15.000		2—4
Acer Pseudoplatanus	10— 12.000		1—1½
Amelanchier spicata	200.000		3—4
Corylus Avellana	800— 1.000		3—4
Crataegus monogyna, dansk ..	14— 16.000	3—4	4—5
— — ital. ..	14— 16.000	2—3	2—3
Fraxinus excelsior	14— 16.000	5—6	4—6
Ligustrum vulgare	65.000		2—3
Malus domestica	26— 28.000		2
Prunus serotina	11— 12.000		2—3
Prunus avium silvestris	4— 5.000		2—3
Pyrus communis	22— 25.000		3
Rosa canina	50— 60.000	5	5
Rosa multiflora	150—210.000		1½—2
Rosa rugosa	120—185.000		4
Sambucus nigra	300—500.000	2	4
Sorbus Aucuparia	260—300.000		3—4(1°)
Sorbus intermedia	55— 70.000		2—4
Tilia platyphyllos	9.000	4	3—5

Fig. 2. Løvtræfrø, som behøver stratificering for at kunne spire.

mikroorganismer frøskallen så meget, at frøet kan begynde eftermodningsprocessen. Denne behandling af frøet foregår i praksis i udendørs frøkuler, helst anbragt ovenpå jorden på dræn af f. eks. mursten og beskyttet mod solskin, udtørring og fugle. Her i landet er temperaturen i sådanne kuler fra maj til oktober mellem 16 og 22° (i almindelighed) hvilket vil sige, at nedbrydningen bliver fuldstændig i løbet af sommeren, når frøet stratificeres i maj.

I oktober—november falder temperaturen til ca. 5—10°, og eftermodningsprocessen kan begynde. Hvis frøet kun kræver en kort tids eftermodning er der fare for, at det vil begynde at spire i frøkulerne, og det er derfor forståeligt, at mange foretrækker efterårs-såning.

Det gælder om at vide hvilke krav, frøet stiller til stratificeringsperiode. Et godt eksempel herpå er Tjørn (*Crataegus monogyna*) af dansk og italiensk avl (NB: proveniensforskel). Tjørn af dansk avl kræver en stratificering på ca. 4 mdr. ved 15—20° efterfulgt af ca. 5 mdr. ved 5° for at kunne spire. Hvis man i stedet benytter Tjørn af italiensk avl, bliver de to perioder henholdsvis ca. 2 mdr. og ca. 3 mdr. Hvis de to partier stratificeres omkring 1. maj, vil dansk

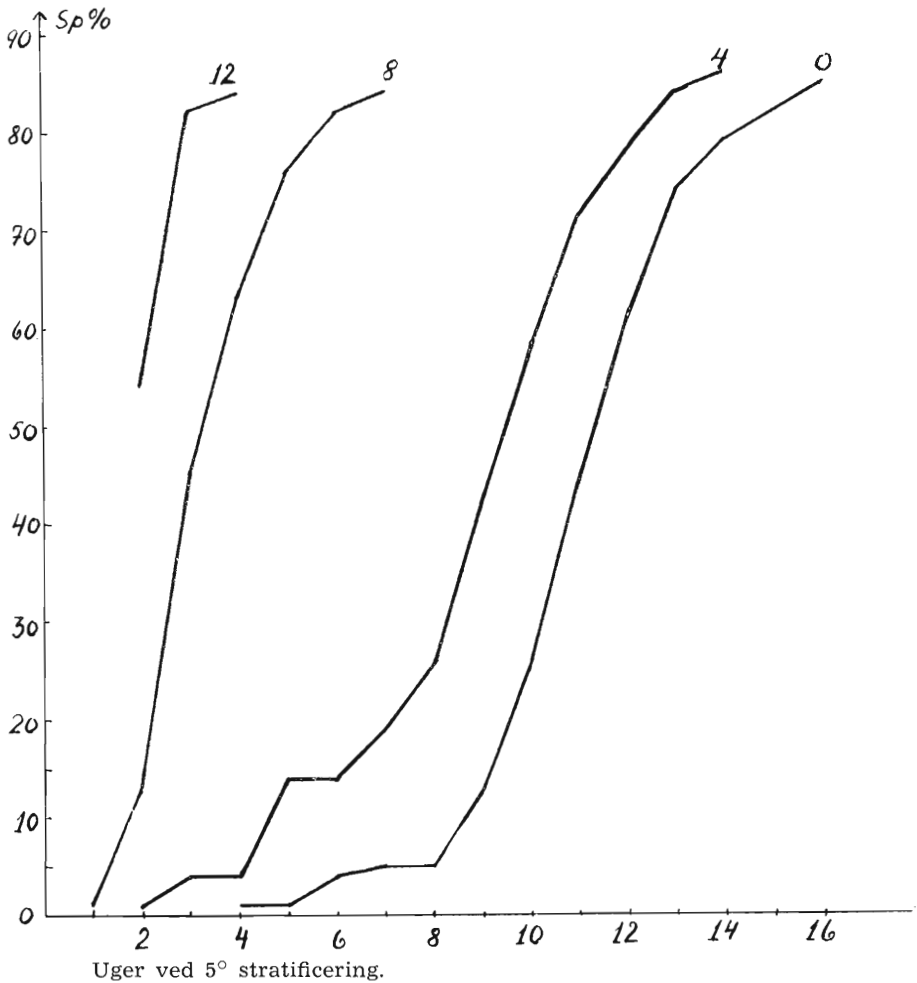

Fig. 3. Diagram der viser eftermodning af Bøg (*Fagus silvatica*) opbevaret tørt (vandindhold ca. 25%) på ladegulv ved ca. 5°. Efter 0, 4, 8 og 12 uger er frøet sat til spiring ved stratification ved 5°. Forsøget startet 19/11.

Tjørn begynde at spire februar—marts, mens det italienske udmærket kan spire 1. december.

Hvis man af en eller anden grund ikke kan så frøet om efteråret, og man frygter, at spiringen kan begynde i kulerne inden såning om foråret, kan eftermodningen standses ved simpelthen at fryse frøet ned til ca. -5° . De allerfleste løvtræfrøarter tåler denne behandling, blot nedfrysningen sker på det rigtige tidspunkt, nemlig i begyndelsen af eftermodningsperioden. Er frøet helt eller delvis eftermodnet, er det mere frostømfindligt.

Eg (*Quercus pedunculata*) spirer umiddelbart efter høsten, og

man ser tit at frøet i fugtige efterår ligger under træerne med lange spirer. Efter indsamlingen gælder det derfor om at vejre frøet grundigt. Skulle frøet under vejringen alligevel spire, er der dog ikke sket så stor skade udover tæring på oplagsnæringen. Selv frø med 10 cm lange rodspirer sender nye rødder ud, hvis de gamle knækker af.

Med Bøg (*Fagus silvatica*) er det en anden sag. Frøet kræver stratificering ved 5° for at kunne spire, og det spirer hurtigere, jo længere det ligger (udspreedt på ladegulv) efter høsten. Diagrammet fig. 3 side 370 viser dette forhold klart:

Man bemærker, at det frø, der har ligget 12 uger, er færdigspiret på 3 uger, mens det frø, der kun har ligget 4 uger, behøver 12 uger for at opnå samme spiring. Spiringen bliver også mere spontan, jo længere frøet ligger før stratificeringen, men vel at mærke kun, når vandindholdet er tilstrækkelig højt. Indtil midt i marts er frøets vandindhold over 20 % og spiringsintensiteten er forøget indtil da, men herefter falder vandindholdet hurtigt til 16 % og samtidig aftager både spireevne- og -hastighed.

Gennem de undersøgelser, der er foretaget med opbevaring af Bøg, har det vist sig, at frø der var eftermodnet liggende på et ladegulv til 1/1, derefter nedtørret til ca. 10 % og opbevaret i lukkede beholdere ved -15° var i stand til at spire straks efter udsåning 1, 2 og 3 år efter. Trods nedtørring og frost er der alligevel foregået eftermodningsprocesser i frøet.

NÅLETRÆFRØ:

Hovedparten af det nåletræfrø, der anvendes i Danmark, er i stand til at spire uden forbehandling. Frøhvile kendes ikke i så udpræget grad som hos løvtræfrøarterne, men en forbehandling i lighed med K-stratificering har i mange tilfælde en gunstig indflydelse på spirehastigheden. Forefindes frøhvile, ophæves denne ved en KF-behandling.

Nåletræfrø varierer ligesom løvtræfrø meget i antal pr. kg frø, fra 1.000 til 1.000.000, og der er gennemsnitlig flere frø pr. kg. — I en planteskole er udgifterne til træfrø, næst efter arbejds lønninger, den største post på regnskabet. Det er derfor vigtigt, at enhver planteskolemand sætter sig grundigt ind i frøets behandling, så det bedste resultat kan opnås, først og fremmest spiremæssigt men dernæst også plantemæssigt, for fremtidens nåleskovsbevoksningers kvalitet er i allerhøjeste grad afhængig af det materiale, der anvendes til udplantning. De faktorer, der har betydning for opnåelse af den bedste plante til udplantning, er mange, men de vigtigste må blive følgende, nemlig dem vi kan regulere mere eller mindre:

Frøets afstamning, spireevne, spirehastighed, antal frø pr. kg, vandindhold.

Frøets behandling før såning (stratificering, istøbsætning, KF-behandling, afsvampning).

Såning: Sætæthed, -tidspunkt, -metode.

Behandling af frøbedsplanter: Gødskning, vanding, ukrudtsbekæmpelse, frostbeskyttelse, udtynding, sprøjtning, rodstikning.

Omskoling og pasning af omskoledede planter: Prikling, prikkeafstand, optagning, ekspedition, opbevaring, samt som under frøbedsplanter.

Man må hertil føje klimafaktoren, som vi i nogen måde kan regulere. Alt ialt må man undres over, at det er muligt af fremstille de udplantningstjenlige skovplanter til så relativt små priser, som tilfældet er, når man gør sig klart, hvor kompliceret fremstillingen er, og hvor meget de enkelte faktorer griber ind i hinanden.

SPIREEVNE — SPIREHASTIGHED :

Et godt spireresultat vil sige, at frøet spirer tilpas jævnt over frøbedet, — på samme tid og hurtigst muligt efter såningen, helst tilendebragt på få uger, (her er naturligvis kun tale om forårssåning). — Frøets spireevne og-hastighed er selvfølgelig her den første betingelse for et godt resultat. Det har altid været en planteskolemands ønskedrøm at få opgivet frøets effektive spireevne, altså den spiring, man kan forvente at opnå i frøbedene. Det er meget iøjnefaldende, at de forskellige frøarter kun giver 30—50 % levedygtige planter, men der er mange grunde til dette forhold. En af dem er, at en lang række parasitære svampe angriber frøet endnu allerede inden modning på træet eller under opbevaringen og såningen. Da mange svampe lever inde i frøet, er en afsvampning ikke altid effektiv. Et andet forhold, der gør sig gældende er, at de internationale spiringsbestemmelser går ud på at finde frem til frøets spiring under optimale spiringsbetingelser. Måske er de af Heit (1) foreslåede vurderinger af spireevne på grundlag af optalte spirede frø med *god rodudvikling* løsningen. Ved en yderligere gennemgang og definition af, hvad der forstås ved unormale spirer, kunne man måske få et mere eksakt udtryk for den effektive spireevne.

Endelig er det ikke muligt at opgave nøjagtige såregler, fordi så mange ting ændres fra år til år: Frøkvaliteten bliver bedre og bedre, behandlingen ligeledes, anvendelse af ukrudtsmidlet Allylalkohol giver op til 20 % flere planter og desinfektion af jorden endnu mere.

HUGO MATTHIESSEN

Hærvejen

Forfatteren har fulgt Hærvejen, den tusindårige vej fra Viborg til Danevirke, som den sejgt og sindigt vinder frem gennem landskabet, snart tydeligt og snart næsten udslettet. Den har været benyttet af hæren i krig og fred. Pilgrimme fra hele Norden har fulgt den på deres vej mod Rom og det hellige land, og i studedrifternes dage kom den til ære og glans igen.

»Hugo Matthiessen er i besiddelse af en særlig evne til at gøre miljø og mennesker levende og virkelige ... Som fører er han den bedste af alle«.

— *Berlingske Tidende*.

Med 45 billeder og kort
Kr. 18,00, indb. 24,25

Andre Hugo Matthiessen bøger i samme udstyr:

Limfjorden

Natur, folkeliv, færgefart, fiskeri.
Med 19 billeder og kort
Kr. 21,00

Bøddel og Galgefugl

En bog om fortidens retspleje.
Kr. 15,75

Gyldendal

**ROTTER
eller
MUS ?**

RATIN_s
PRÆPARATER

RATIN Virgintavej 7 Kbhvn. P. Tlf. Co. *9880

**engsko
kværnsten**

STRØMMEN RANDERS TLF. 651

**Røde
drænrør**

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● **Fredenshøj Teglværk**
Aabenraa Telefon 22127

Hellestrup Planteskole

(Ejer: Gosch Tændstikfabriker A/S)

Sorø . Tlf. Fulby 133

★

Specialplanteskole for Hybridaasp

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Til alle slags bygninger

DANSK
ETERNIT
TAG- OG VÆGBEKLEDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2, KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2223

Skal De have ny kædesav?
- så skal De prøve...

DOLMAR-CX

Ring til Danmarks eneste specialfirma for kædesave og aftal demonstration eller skriv efter yderligere oplysninger.

SCANDIA-TECHNIQUE
Bangsbo Plads 53, Vanløse
Telf. (01) 746100

**Viborg Andels-
Svineslagteri**

vore udsalg bring. i erindring

Tlf. 137 og 779

Viborg Papir-Comp

Papir & Papirvarer en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning
Sct. Mathiasgade 31—33
Tlf. Viborg 802—803

**Tolne
redskaber**

Tolne-tallerkenharve i arbejde i svært tilgroet areal.

Tolne-tallerkenharven i tandem-udførelse, effektiv til renholdelse af tilgroet nyplantage, anbefales.

Tolne-ploven klarer kvalitetsarbejde under de vanskeligste forhold.

R. POULSENS MASKINFABRIK
Skalborg — Telf. Aalborg 350 11

Til sidst må man have lov at hævde, at de endelige resultater til syvende og sidst for en stor del afhænger af den lokale planteskoleleders dygtighed.

Trods alle variable forhold der gør sig gældende, må man nødvendigvis benytte sig af skemaer, når man skal så. Vi kan inddele nåletræfrø i grupper som anvist her, efter den behandling frøet fordrer:

- 1) Frø der ikke behøver nogen forbehandling.
- 2) Frø med dårlig embryoudvikling, eller frø som er blevet varmebeskadiget, nedtørret for stærkt eller lignende og som evt. må KF-behandles nogle uger før såning. (Man konstaterer dog ofte, når man spireundersøger gammelt eller beskadiget frø, at det ikke tåler KF-behandling).
- 3) Frø der egentlig ikke kræver forbehandling, men som får forbedret spirehastigheden gennem KF-behandlingen.
- 4) Frø der kræver 1—6 mdr. K-stratificering eller KF-behandling.

Fra Tulstrup (2) »Skovfrø« har jeg medtaget omstående oversigt (fig. 4) over de vigtigste træfrøarters frøvægt, normal spireevne, normalt antal frøbedsplanter der kan forventes pr. kg frø, og angivelse af m² frøbed pr. kg frø. Disse tal er fremkommet på grundlag af 3 forstplanteskoleers spireresultater gennem en årrække. Spirehastigheden behøver ikke at figurere, fordi vi i intet tilfælde er interesseret i at så frø, som kan formodes at spire langsomt, og fordi den i sig selv ikke er et udtryk for, hvilken forbehandling frøet kræver. Skulle spirehastigheden være mindre god, må man ved passende KF-behandling sørge for, at den bliver det.

Opgives det, at Sitkagrans spireevne er 90 %, er det en optælling efter 21 dages spiring (ved ca. 25 °) efter en KF-behandling på 3 uger! Man får således ikke oplysning om frøets spirehastighed, som f. eks. kan være en optælling af spirede frø efter 10 døgn *uden forbehandling!* (iflg. internationale regler er første optælling efter 7 døgn, men det drejer sig om KF-behandlet frø) — eller simpelt hen en oplysning om hele spiringsforløbet. I denne forbindelse må jeg nævne, at vi på vort spiringslaboratorium gennem en årrække har udført parallel-undersøgelser af nåletræfrø: 1) 25° i Jacobsens spireapparat, 2) 25° i mørke, og 3) 5° i mørke + overflytning til spiring. Disse undersøgelser vil altid give oplysning om frøets spirehastighed, om et parti behøver KF-behandling, samt om lyset betydning.

Træart	Antal frø pr. kg	Normal spire %	Frøbeds- planter pr. kg frø	m ² bed pr. kg frø
Rødgran	130.000	75	40.000	55
Hvidgran	325.000	70	60.000	70
Sitkagran	400— 600.000	65	80.000	90
Douglasgran	90— 100.000	55	19.000	50
Alm. ædelgran	22.000	35	4.000	6
Abies nordmanniana ..	15— 18.000	35	3.000	6
Abies grandis	50— 60.000	25	6—10.000	10—15
Abies procera	30— 40.000		4.000	8
Skovfyr	160— 180.000	75	45.000	65
Bjergfyr	120— 180.000	75	45.000	55
Contortafyr			60.000	80
Østr. fyr	50— 60 000	75	20.000	35
Europæisk lærk	150— 200.000	40	18.000	50
Japansk lærk	250— 300.000	40	30.000	65
Thuja plicata	700—1.000.000	55	50.000	70
Chamaecyparis Laws. ..	325— 400.000	55	40.000	60
Tsuga heterophylla	660.000	50	80.000	120
Weymouth-fyr	60.000		15.000	40

Fig. 4. Oversigt over normal spireevne, antal frø pr. kg, frøbedsplanter pr. kg og m² bed pr. kg. — (Efter Tulstrup: Skovfrø).

Ønsker man således at så rødgran, der har en spireevne på 90 %, med en plantetæthed på 600/m² bliver regnestykket:

$$\frac{\text{Frøets spireevne} \times \text{normalt antal frøbedsplanter pr./kg}}{\text{normal spireevne} \times \text{ønsket antal planter/m}^2} = \frac{90 \times 40.000}{75 \times 600} = 80 \text{ m}^2/\text{kg}.$$

Vi mangler imidlertid i beregningen at tage hensyn til de ofte meget varierende antal frø pr. kg indenfor samme art, hvad enten det skyldes proveniensforhold, nedtørring af frøet eller tilstedeværelsen af meget godt frø. Men dette kan let klares ved i nævneren at gange med normalt antal frø pr. kg og i tælleren med frøprøvens antal pr. kg.

Holmes og Buszewicz (3) har på grundlag af sammenlignende spiringsundersøgelser i laboratorium og i marken gennem 10 år opstillet en tabel med en gennemsnits-»spiringsfaktor« (som må udregnes for hver planteskole på grundlag af lokale spiringsresultater i marken). Denne ide med at indføre en spiringsfaktor for hver frøart må siges at være ideel. Af tabellen fig. 5 fremgår det, at den anbefalede, ønskværdige plantetæthed ikke ganske svarer til vore ønsker, men der er dog i mange tilfælde pæn overensstemmelse. Til sammenligning er der yderst til højre anført en kolonne med m² pr. kg.

Træart	Antal rent frø lb.	Spirings %	Antal leve-dygtige frø pr. lb.	Ønskelig plantetæthed som 1/0 pr. yards ²	Gennemsnitlig effektiv spiringfaktor 1950—60	Anbefalet sætæthed af levedygtige frø pr. yard ²	Normal sætæthed yard ² pr. lb. frø	m ² kg iflg tabel 8
Skovfyr	75.000	90	67.000	500	0,4	1.200	55	100
Korsikansk fyr ...	32.000	80	25.000	350	0,6	600	40	75
Contortafyr	135.000	90	120.000	500	0,4	1.200	100	185
Europæisk lærk ...	75.000	30	23.000	500	0,5	1.000	25	42
Japansk lærk	115.000	40	46.000	500	0,6	800	60	111
Hybridlærk	110.000	30	33.000	500	0,5	1.000	35	65
Douglasgran	40.000	80	32.000	500	0,5	1.000	30	55
Rødgran	65.000	80	52.000	750	0,5	1.500	35	65
Sitkagran	190.000	90	170.000	900	0,5	1.800	95	175
Abies grandis	23.000	25	6.000	500	0,6	850	7	13
Abies nobilis	15.000	25	4.000	500	0,5	1.000	4	7,5
Tsuga heterophylla	290.000	60	175.000	800	0,3	2.500	70	130
Thuja plicata	400.000	60	240.000	800	0,3	2.500	100	185
Chameacyparis								
Lawsoniana	210.000	50	105.000	800	0,5	1.500	70	130

Fig. 5. Tabel over normale frøkvaliteter og anbefalet sætæthed for produktion af 1/0 frøplanter af nåletræer.

(Fra Holmes & Buszewicz: *The Assessment Of Seed Sowing Value.*)

Tabeller som her angivet må naturligvis ændres fra tid til anden, men de er i alle tilfælde en god hjælp ved udregning af såplanen.

LITTERATURHENVISNINGER:

- 1) C. E. Heit: Abnormal Germination during Laboratory Testing in Coniferous Tree Seed (Proceedings of the International Seed Testing Association). 1961 Nr. 3 (419—427).
- 2) N. P. Tulstrup: *Skovfrø.* (Udgivet af Dansk Skovforenings Frøudvalg 1952).
- 3) G. D. Holmes og G. Buszewicz: *The Assessment of Seed Sowing Value*

★ ★ I få ord — ★

Hedeselskabets forretningsførere

Skovrider A. Thyssen, Ebeltoft, har ønsket sig fritaget for hvervet som Hedeselskabets forretningsfører for Ebeltoft distrikt, og dette er derefter overtaget af skovfoged Erik Schou, Egsmark Strand, Ebeltoft.

*

Hvert år samles alt, hvad der har med svensk skovbrug at gøre, til en uges sammenkomster i Stockholm, og her drøftes faglige problemer af alle ar-

ter. I 1963 bliver »Skogsveckan« afholdt 1.—9. marts og et af de emner, der kommer til særlig udførlig behandling, bliver i år skovbrugets stilling og forhold til »Naturskydd«. I Sverige har forstmændene pligt til at beskæftige sig med naturfredningsspørgsmålene, idet der er fastlagt en lang række bestemmelser om, hvorledes de skal forholde sig, når særlige naturforhold gør sig gældende.

*

Jens Hørlücks mindelegat,

der forvaltes af Plantningsselskabet Sønderjylland, er i år tildelt den kendte plantningsveteran, gårdejer *Hans Jensen*, Tornumgaard i Vestsønderjylland. Det smukke sølvfad blev overrakt Hans Jensen den 15. november af en deputation bestående af borgmester I. Paulsen, Tønder, stiftamtmand Pinholt, Haderslev, og proprietær Anders Hørlück, Skodborg. Ved overrækkelsen blev det understreget, at legatet tildeltes i anerkendelse af Hans Jensens enestående indsats som foregangsmand i læplantning både som praktisk plantningsmand, hvis læhegn er kendt som mønstergyldige langt ud over det lokale, og som agitator. Et af hans slagord fra 30-erne, da hans tjørne- og seljerønhegn var vokset til og havde forvandlet de tidligere lette sandjorder, så der ikke mere nogensinde var tale om sandflugtsskader, blev kendt ud over hele landet. Det lød således: »Det arbejde, der ofres på vedligeholdelse af hver meter læhegn, betaler sig bedre, end arbejdet, der ofres pr. meter roerække.«

*

I Rusland har man anlagt en fabrik for fremstilling af et vitaminrigt mel med basis i gran- og fyrrenåle. Det er foreløbig hensigten at fremstille ca. 1000 tons om året som tilskudsfoder til bl. a. kalve og kyllinger. Det er kendskabet til, at visse dyr som får og geder meget gerne gnaver nåletræskviste i sig, der har sat forsøgene i gang.

*

Eksporten sydpå af juletræer og pyntegrønt er i år omtrent som i de foregående år og nogenlunde til de samme priser, men i år har Tyskland for første gang pålagt told. Det er fællesmarkedet, der spiller ind, og tolden er i år 3,6 %, men ventes at blive forhøjet efter 1. januar.

*

Det enorme forbrug af papir, som præger verdensmarkedet så stærkt, illustreres måske bedst ved at nævne at forbruget af papir pr. levende menneske pr. år ved århundredeskiftet var 1 kg. Nu opgøres det til 30 kg pr. person pr. år, men samtidig er antallet af mennesker steget fra 1,6 milliarder til nu at være 2,8 milliarder.

*

Det landøkonomiske driftsbureau har udsendt en ny udgave af »Vejledning i landbrugets regnskabsføring« — heri er taget særlig hensyn til ændringerne omkring de driftsmæssige opgørelser.

*

Foreningen af danske Mosebrugere

har på en generalforsamling i Aarhus den 13. november drøftet sommerens arbejdsforhold, således som de er omtalt andet steds her i bladet. Til besty-

relsen genvalgte formanden, direktør *Johs. la Cour*, Pindstrup, direktør *Johs. Jørgensen*, Kaas, civilingeniør *Aug. Jørgenssen*, Charlottenlund, direktør *H. Henriksen*, Moselund, proprietær *S. Lund*, Aabenraa, og fabrikant *Chr. Bjerregaard*, Ejning. For første gang i mange år deltog foreningens æresmedlem, fabrikant *Jul. Rasmussen*, Vorbasse, ikke på grund af sygdom, og i den anledning sendtes der ham en blomsterhilsen.

*

På De samvirkende Plantningsforeningers årsmøde i Haderslev fratrådte fhv. folketingsmand *Laust Nørskov* som formand og udnævntes samtidig enstemmigt til foreningens æresmedlem, en hyldest og tak til ham for hans store arbejde for foreningen igennem de mange år.

I oktober gennemgik *Laust Nørskov* en større operation på Viborg sygehus. Det vil glæde hans mange venner ud over landet at erfare, at han nu er rask og i fuld vigør igen.

Under sygehusopholdet fik *Laust Nørskov* besøg af plantningsforeningernes nye formand, gårdejer *Johs. Callø*, Bevtoft, og afdelingschef *B. Steenstrup*, Viborg, der benyttede lejligheden til at overrække ham det smukke, skindindbundne æresbrev.

*

Det jordbrugsfaglige udvalg for statens forsøgsvirksomhed i Grønland

Efter indstilling fra Hedeselskabet er afdelingschef *C. V. Schledermann Larsen* udnævnt til medlem af ovennævnte udvalg.

Samtidig er udvalget suppleret med medlemmer fra De samv. danske Landboforeninger og De samv. danske Husmandsforeninger, henholdsvis ved formanden *Anders Andersen* og formanden for de fynske husmandsforeninger *Albert Hansen*.

Udvalgets opgave er at assistere Grønlandske Handel med bl.a. at opdyrke arealer på Grønland til produktion af fodermidler til fårebestanden, der efterhånden er kommet op på ca. 25.000 moderfår. Det er navnlig i egnen omkring Julianehaab at fårebestanden findes. De fleste år kan fårene finde føden ude, men enkelte år vanskeliggøres dette, og det er derfor planerne om øget græsproduktion ønskes fremmet, så der kan høstes hø til foder i en del af vintertiden.

*

»Jagt, Jæger og Skovfolk i gamle Dage«

Når det drejer sig om sagn, folketro, overtro og beretninger fra gammel tid om vildtet, skoven og jagten, er der vel næppe nogen herhjemme, der ved bedre besked end forhenværende skovdirektør *Poul Lorenzen*. Vi kender ham bl. a. fra »Jagt og Vildt i dansk Folketro«, 1933, »Egen og Rønnen i dansk Folketro«, 1940, og »Vilde Fugle i Sagn og Tro«, 1960.

Poul Lorenzen har nu skrevet en ny bog med ovenstående titel. Beretningerne hertil er samlet gennem mange år og fra mange forskellige kilder. I sit forord siger forfatteren om indholdet: »Denne lille bog er ingen jagthistorie, al den stund den er fuld af »løgn og digt« historisk. Her fortælles om menigmands syn gennem tiderne på jæger, vildt, jagt og skov, overleveringer,

som er en blanding af fine iagttagelser og vild fantasi, af visdom og enfold, af alvor og skæmt, af skønhed og gru, af poesi og brutalitet.«

Bogen får læseren til at forstå og værdsætte samspillet mellem skov og jagt. Man forbavses over, at det ikke er længere siden, naturen var fyldt med ånder og spøgelser, trolddom og hekseri. Det undrede nok vore forældre, når »Skytten fra Kærgård en gang skød to harer med sølvknapper«, at harerne så »forvandlede sig til to koner, der lå og sprællede i deres røde skrøter«, men det var de færreste, der tvivlede på det.

»Jagt, Jæger og Skovfolk...« får sin særlige værdi ved at blive fulgt op med historier og beretninger, der knytter stoffet til vore dages jægere.

Ligesom bogens tekst er billederne hentet fra vidt forskellige steder. Johan Tänzlers gamle jagtbog, der udkom i København på Christian V's tid, har leveret en del af billedstoffet, men vi ser også mere moderne illustrationer, som Erik Henningsen (ham med Tuborg manden), Niels Skovgaard og Storm P.

Lorenzens nye bog udgives af Skovhistorisk Selskab.

*

Kongenshus gennem 25 år

I artiklen i sidste nr. af tidsskriftet om *Kongenshus* anførtes fejlagtigt, at arealerne købtes ved grosserer Charles Petersens død. Det var ved den københavnske kulgrosserer Charles H. Christensens død, at det blev muligt at erhverve det store hedeareal ved direktør Niels Basses omgående indgriben.

*

Vildtet i Danmark

Vildtbiologisk station på Kalø har udsendt et for Danmarks 100.000 jægere interessant hæfte om vildtundersøgelserne i Danmark. Heri kortlægger *H. Strandgaard* fordelingen af vildtet ud over Danmark, så man direkte kan sammenligne fra egn til egn med hensyn til standvildtets udbredelse. F. eks. varierer hareantallet fra 3 til 30 pr. 100 ha med flest i Sydvestsjælland og Lolland-Falster. Thy og Nordøstsjælland er landets svageste hareområde.

Præstø amt har landets tætteste rådyrbestand, medens Nord- og Vestjylland er tyndest besat. Sydvestsjælland er de bedste områder for agerhøns, men Sydvestjylland er også godt med. Mols er et af landets bedste fasanområder.

I 1957 blev der i hele landet nedlagt 27.600 rådyr, 307.800 agerhøns og 411.853 fasaner, medens de tilsvarende tal for 1956 var 24.100 rådyr, 252.700 agerhøns og 319.105 fasaner.

*

Det tyske forstvæsen i de 5 amter syd for den dansk-tyske grænse har ladet foretage en undersøgelse af tørkeskaderne på de 1- og 2-årige skovkulturer i landsdelen efter det meget tørre år 1959.

For de 1-årige kulturers vedkommende gik gennemsnitlig 25 % af alle sorter ud, men for dem, der var plantet i 1958, var tabet kun 12 %. Der var dog visse bemærkelsesværdige ejendommeligheder. For de 2-årige jap. lærk gik 3,5 % ud, medens der kun gik 25 % til af de 1-årige, og for de 2-årige sitkagræner noteredes ingen skader.

Hvor man i tide gennemførte en bearbejdning af jorden ved fræsning eller hakning kunne man næsten overalt undgå tørkeskader, medens tilsvarende ubehandlede kulturer på flad sandjord viste tab på 50—80 %.

Det blev også noteret, at et tæt græstæppe eller megen ukrudt øgede skaderne stærkt, således at de danske erfaringer om nødvendigheden af renholdelse af de unge planter — her tænkes særligt på nyplantede hegnplanter — igen er understreget. (»Forstarchiv« ¹⁰/1959).

*

SKANDIA KALK ^{A/S}

Kontor: Gug, tlf. Sdr. Tranders 147 (081-51711)

Jordbrugskalk fra værkerne i

Batum

Ferslev

Gug

Kaas

Visse

ERIK EMBORG

H. THEUT ^{A/S}

Drænrør - Mursten - Tagsten - Romadæk Teglværkernes Salgskontor, Silkeborg,

a. m. b. a.

Torvet 14 - Silkeborg - Tlf. (0681) 1200

Anebjerg Teglværk
Bjødstrup Teglværk I/S
Bøgild Teglværk
Feldborg Teglværk
De Forenede Tegl-
værker A/S
Gjern Teglværk

Herning Teglværk
Højris Teglværk A/S
Lynghøjs Teglværk
Lysbro Teglværk
Paarup Teglværk
Vinderslevgaard Teglværk
Visgaard Teglværk

LOMBORGS PLANTESKOLE
GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

Herning Hede- & Discontobank

10—12¹/₂, 14¹/₂—17
Telefon 5 . 273 . 720

Dansk Plantageforsikringsforening

Det gensidige
forsikringsselskab

tegner forsikring for *gen-
plantningsværdien* for nå-
letræsplantager overalt i
Danmark. — Indskud een
gang for alle 1 kr. pr. ha.

Årlig præmie og maksim-
nummerstatning:

50 øre pr. ha 700 kr.
75 „ „ „ 1050 „
1 kr. „ „ 1400 „

Vedtægter og indmel-
delsesblanketter ved hen-
vendelse til

FORENINGENS KONTOR
I VIBORG
Telefon 1340

Forsikringsaktieselskabet National

tegner forsikring for *træ-
masseværdien* i nåletræs-
plantager overalt i Dan-
mark — den nødvendige
supplerende forsikring for
træmassens stadig vokse-
nde værdier.

Alle oplysninger fås hos
Nationals hovedagenturer,
samtlige inspektorer el-
ler ved direkte henvæn-
delse til

HOVEDKONTORET,
Forsikringshuset,
Holmens Kanal 22,
KØBENHAVN K.
Telf. nr. C. 7565.

ALT I CEMENT **VARER**

Vi kan levere rør i alle gängse størrelser efter ingeniør. normer. Hurtig levering — reel betjening.

TIJÆREBORG CEMENTSTØBERI
Telefon 21

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telef. 58

ØLGOD

Telefon 59

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

Lån til grundforbedring og vandingsanlæg

Dansk Landbrugs Realkreditfond yder lån også til jordforbedringer: *dræning, mergling, dybdepløjning og tilplantning samt vandingsanlæg og spildevandsanlæg.*

Afdragstiden for disse lån er 10—15 år. Lånene effektueres således for tiden i fondens 6½ pct. obligationsserier L 1972, L 1974 eller L 1976. Der betales intet afdrag på fondens lån i første termin efter stiftelsen.

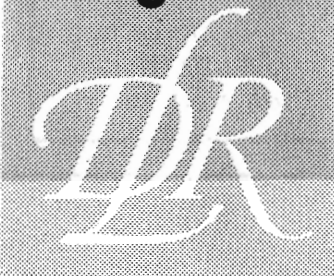
Skulle fonden afslå at yde lån, betaler lånsøger intet vurderings- eller ekspeditionsgebyr til fonden.

Ligesom fondens lån til andre produktive investeringer eller til generationsskifte ydes lån til grundforbedring m. v. mod tilfredsstillende pantesikkerhed inden for 70 pct. af fondens vurdering af ejendommens handelsværdi, medregnet værdien af besætning og driftsinventar samt merværdien af de forbedringer, fondens lån skal finansiere.

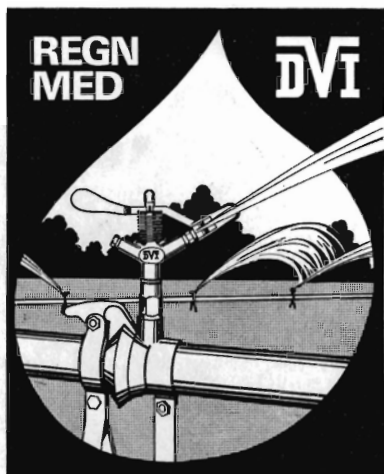
Henvendelse om lån i Dansk Landbrugs Realkreditfond sker gennem landets banker og sparekasser, idet fonden kun kan yde lån efter indstilling fra et pengeinstitut.

Dansk Landbrugs Realkreditfond

Realkreditfonden er oprettet for at yde bidrag til fremme af den påkrævede modernisering af landbrugsbygninger, til fortsæt-

telse af landbrugserhvervets rationaliseringsbestrebelse gennem øget mekanisering til lettelse af generationsskiftet i landbruget.

VANDINGSANLÆG

Ønsker De?

- Gennemført kvalitet
- Lette og stærke rør
- De hurtige og robuste koblinger
- Sprinklere der vander jævnt
- Sagkyndig og reel projektering
- Anlæg, hvortil reservedele hurtigt kan skaffes,
- fordi det er dansk arbejde —

henvend Dem
om brochure
og tilbud

DANSK VANDINGS INDUSTRI
Snogvej pr. Fredericia Danmark tlf. (0431) Erritsø 211

Husmandshypotekforeningen

Nørre Voldgade 16

København K

HØJSLEV **TEGL** VÆRKER ^{A/S}

Drænrør i alle størrelser

Omgående levering i prima kvaliteter

Højslev Teglværk

Branden Teglværk

Nymølle Teglværk

BRUG
RANDERS
REB

GUGKALK

gør Grøde

Faa fuldt Udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21 288

**MEJERIERNES OG LANDBRUGETS
ULYKKEFORSIKRING**

Gensidigt selskab [®] Oprettet 1898

Henvendelse til kredsens tillidsmand eller til hovedkontoret:
Vester Farimagsgade 19, København V. - Telf. Minerva 350

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

AALBORG
AKVAVIT.

en endnu bedre...
PARTNER

Partner R12 er en videreudvikling af R11, som hidtil har været den mest solgte motorsav i skovlandet Sverige. R. 12 er konstrueret med lang levetid for øje og er i besiddelse af de egenskaber, man i dag kræver af en moderne motorsav. Lav vægt, helautomatisk kædesmøring, rigtig balance, hurtigskærende kæde og en ordentlig værktøjsudrustning. Endvidere får De med en Partner motorsav en perfekt service og reservedele til rimelige priser. Se den i arbejdet Forlang demonstration eller specialbrochure.

Tekniske data: 5 HK (DIN), 90 cm³ motor, membrankarburator, fugtsikker magnet, arbejdsvægt 10,5 kg

Pris med 18" sværd kr. 2075,-
 incl. garantiforsikring og 2 serviceeftersyn.

PARTNER
 Motorsav **R12**

D
 Jylland: Nørre Sundby: Otto R. Nielsen, tlf. 3 42 22. Thisted: Otto Jensen, tlf. 163. Randers: Randers Værktøjsmagasin, tlf. 1470. Hammel: Knud Christensen, tlf. 42. Horsens: Hans P. Andersen A/S, tlf. 2 52 11. Vejle: Basse-Hansen, tlf. 1730. Aabenraa: Andreas Petersen, tlf. 2 32 21. Fyn: Odense: A/S Harald Nyborg, tlf. 12 12 49. Lolland-Falster: Nykøbing F: J. B. Bruun & Son A/S, tlf. 85 00 99. Sjælland: Køge: Jørgen Augsburg, tlf. 2500. Slagelse: L. Ulrich, tlf. 52 00 01. Næstved: A. Larsens Eft., tlf. 72 01 45. Glumso: Glumso Isenkram A/S, tlf. 73. Ringsted: Ejnar Christensen, tlf. 1050. Holbæk: A. M. Bjørns Eft., tlf. 2100. Jyderup: Gylling-Folkmann, tlf. 64. Hillerød: O. Petersen & Co., tlf. 122. Lyngby: Jøls. Føph., tlf. 87 10 01. Bornholm: Rønne: Scootercentralen, tlf. 2176. København: Forst & Jagtsnat, RI 30 30. L. V. Erichsen A/S, tlf. LU 2550. Carl J. Boeck, tlf. C. 91 96.

FORLANG DEMONSTRATION